

تقویت صنعت جهانگردی یک استراتژی برای افزایش درآمد ارزی

زهرا خدایی

سوال مهم در این خصوص آن است که سهم ایران از این تعداد گردشگر در جهان چه قدر است؟ ایران با داشتن جاذبه‌های فراوان گردشگری سهم بسیار اندکی از صنعت گردشگری جهانی را به‌خود اختصاص داده است. استفاده نامناسب از توانمندی‌های گردشگری، نبود نگرش مناسب نسبت به صنعت گردشگری به‌عنوان یک صنعت اقتصادی درآمدزا و ارزآور و نبود امکانات مناسب این صنعت برای پذیرش گردشگران خارجی در کشور روند کار در این صنعت را با مشکلات جدی و بی‌شماری روبرو کرده است. از موانع بزرگ بر سر راه در این صنعت در ایران، دیدگاه منفی برخی از گردشگران خارجی نسبت به تأمین امنیت در ایران است. چنانچه در یک نظرسنجی از گردشگران ورودی به ایران، مشخص شده ۶۰ درصد گردشگران خارجی قبل از ورود به ایران به‌شدت نگران امنیت و جان خود بودند و با پذیرش ریسک بسیار زیادی خود را آماده سفر به ایران کردند. نتایج این نظر سنجی حاکی از این است که دیدگاه گردشگران درباره امنیت پس از حضور در ایران تغییر یافته و بیش از هشتاد درصد آن‌ها امنیت ایران را ایده‌آل دانستند، بیش از ۹۰ درصد از سفر خود ابراز رضایت کرده و ۸۰ درصد علاقه‌مند به دیدن دوباره از ایران بودند. برپایه این نظرسنجی، ۷۸ درصد گردشگران از ایران، آثار فرهنگی ایران را متمایز از دیگر کشورها عنوان کرده‌اند.

بررسی نقش و تأثیر صنعت گردشگری در رونق اقتصادی ایران نشان می‌دهد که به‌علت پائین بودن شمار گردشگران به‌ویژه گردشگران خارجی در ایران، این تأثیر در مجموع بسیار کم و ناچیز است به‌طوری که سهم جهانگردی در تولید ناخالص داخلی در حدود ۳/۳ درصد برآورد شده است. این درحالی است که می‌توان به‌راحتی این رقم را افزایش داده و کمک بسیار شایان توجهی به صنعت و اقتصاد کشور کرد. باید گفت که بسیاری از کشورهای جهان با توجه به اشتغال‌زا بودن صنعت توریسم و این که این صنعت می‌تواند در ایجاد درآمد و بهبود وضعیت کشورها نشان نقش موثری داشته باشد برنامه‌ریزی‌هایی انجام داده‌اند، به‌طوری که هر سال درآمدهای کلانی نیز از این صنعت کسب می‌کنند.

صنعت گردشگری از جمله صادرات غیرمرفی کشورها به‌شمار می‌رود و اکنون نیز به‌عنوان یکی از صنایع عمده بین‌المللی و منبع درآمد ملی بسیاری از کشورهای جهان محسوب می‌شود. ولی در کشور ما، متأسفانه تا به حال این صنعت از زوایای مختلف مورد بحث و بررسی قرار نگرفته، موانع و مشکلات جذب توریست به‌صورت جدی و راه‌گشا شناسایی نشده و بنابراین برنامه‌ریزی مشخصی نیز در این زمینه صورت نگرفته است.

نتیجه آن که برای توسعه صنعت توریسم در ایران، یکی از ضرورت‌های مدیریت موثر در صنعت گردشگری، رویکرد سیستمی به فعالیت‌های گردشگری است. مدیرانی در اداره صنعت گردشگری موفق خواهند بود که گردشگری را به‌صورت مجموعه‌ای از اجزای مرتبط و متعامل در نظر گیرند. نظام گردشگری را می‌توان مجموعه‌ای از عناصر دانست که به‌هم پیوسته، متکی به‌هم و تأثیرگذار بر یکدیگر باشند و با هم یک ساختار واحد را تشکیل دهند.

صنعت توریسم امروزه به‌عنوان بزرگ‌ترین و پرمخاطب‌ترین صنعت در دنیا محسوب می‌شود. جهانگردی پس از جنگ جهانی دوم به‌عنوان یک منبع درآمد ارزی مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفت و روز به روز قوت یافت به‌طوری که در حال حاضر، مراکز و کانون‌های بسیاری جهت خدمات‌رسانی به گردشگران در حال تکاپو هستند و روند روبه رشد آن‌ها، بیانگر مزایای نامحدود و تأثیر چشمگیر آن بر همه امور جوامع است. این صنعت با تأثیر بسزایی که بر همه امور جوامع دارد موجب شده جذب توریست، این سرمایه‌های سرگردان در دستور کار دولت‌ها قرار گیرد. در جوامعی که نقدینگی به منابعی چون نفت، طلا و ... وابسته است، توریسم در اولویت‌های بعدی قرار گرفته است. اما در بسیاری از جوامع دیگر که منابع چندانی به‌حساب نمی‌آیند، توریست در اولویت اول بوده و سیاست‌گذاری‌های آن منطقه را تعیین می‌کند.

توسعه صنعت توریسم به‌عنوان مهم‌ترین بخش اقتصادی و ارزآور یکی از چالش‌های مهم توسعه اقتصادی در دنیاست و رقابت کشورها در این عرصه هم‌اینک به یک "ماراتن توسعه‌ای" تبدیل شده است. فراگیری و اشتغال‌زایی صنعت توریسم، یکی از ویژگی‌های این صنعت اقتصادی پایه است که علاوه بر زودبازده بودن، ظرفیت‌های نامحدودی را نیز برای سرمایه‌گذاری دارد. بسیاری از کارشناسان عقیده دارند در جهان کنونی، صنعت گردشگری سومین پدیده اقتصادی پویا، پررونق و روبه توسعه پس از نفت و خودروسازی است. این صنعت امروزه به‌صورتی بسیار پول‌ساز تبدیل شده و به‌سرعت در حال افزایش در کشورهای پیشرفته با سرعتی بیشتر از رشد سالیانه است. توریسم‌پذیری در بسیاری از کشورهای در حال توسعه با سرعت بسیار در حال افزایش است.

سازمان جهانی جهانگردی در گزارش سال جاری خود اعلام کرد که رشد قابل توجه سفر گردشگران خارجی به خاورمیانه و دیدار از جاذبه‌های گردشگری این منطقه موجب شده که این منطقه گردشگرپذیر به‌عنوان چهارمین منطقه گردشگری جهان تبدیل شود.

گزارش این سازمان حاکی از آن است که روند ورودی گردشگر خارجی به خاورمیانه در سال گذشته، ۲۰ درصد افزایش داشته که پس از منطقه آسیا با رشد ۲۹ درصدی، دارای بالاترین نرخ در زمینه جذب گردشگر بوده است. این درحالی است که در ترکیه، حدود ۱۴ میلیون نفر از این کشور در سال گذشته میلادی دیدن کرده‌اند. براساس گزارشات موجود، در حال حاضر، بیش از یک میلیون نفر در صنعت گردشگری این کشور مشغول به فعالیت هستند و کارشناسان پیش‌بینی کرده‌اند که در طی چند سال آینده، این رقم به ۳ میلیون تن افزایش یابد. آمار منتشر شده برای کشور برزیل نیز نشان می‌دهد که در طول سال گذشته میلادی، حدود شش میلیون نفر از این کشور دیدن کرده‌اند. تمامی این آمار و ارقام بیانگر این امر است که مقامات این کشورها و بسیاری دیگر علاقه زیادی به درآمدهای حاصل از صنعت گردشگری دارند.

در تازه‌ترین گزارش سازمان جهانی گردشگری آمده است که گردشگری خارجی در اروپا، ۴ درصد، در آفریقا ۷ درصد، در آمریکا ۱۰ درصد و در کشورهای آسیایی، ۲۹ درصد افزایش داشته است. همچنین گردشگری خارجی در خاورمیانه و مصر، ۲۱ درصد افزایش داشته است.